

Erkki Laukkanen 12.2.2017

Hyvä hevosväki!

Tänä vuonna Suomi täyttää 100 vuotta ja suomenhevonen 110 vuotta. Kuinka tähän on tultu?

Jääkauden väistyttyä noin 11 000 vuotta sitten esi-isämme alkoivat siirtyä maahamme. Geenitutkimusten mukaan pääosa heistä tuli Itä-Venäjältä ja loput Euroopan alueelta.

Vanhimmat Suomesta löytyneet todisteet hevosista, lähinnä rautakuolaimet ja valjaiden helat, ovat *rautakaudelta*, noin 1500 vuoden takaa. Geenitutkimusten perusteella hevoset ovat tulleet Venäjältä Pohjois-Siperiasta Viron kautta. Myöhemmin hevosia hankittiin Itämeren alueen maista ja Norjasta. Varhaisin tunnettu suomalaista hevoskauppaa koskeva asiakirja on vuodelta 1299, jolloin paavi Gregorius IX moitti kirjeessään Gotlannin kauppiaita hevosten myymisestä Suomen pakanoille.

Suomalainen maatiaishevonen olivat Suomen ainoa hevosrotu vuosisatojen ajan. Ulkomaisten lämminrotujen vaikutus alkaa 1500-luvun lopulla. Pyrkimyksenä oli jalostaa kookkaampi ja paremmin ratsuksi soveltuva suomenhevonen. Ruotsi-Suomen Keski-Euroopassa käymillä sodilla kuten Hakkapeliittojen sotaretkillä oli tähän oma vaikutuksensa.

Suomen siirryttyä suurruhtinaskuntana Venäjän alaisuuteen 1809 alkoi suomalainen kansallistunne kehittyä. Vapaamielisen keisarin Aleksanteri II aikana saimme oman rahan, postin, rautatien ja Saimaan kanavan. Saimme kansakouluasetuksen ja suomenkielen asema turvattiin. Syntyi ajatus itsenäisestä Suomesta.

Kansalaistunteen voimistuessa suomalainen hevonen nähtiin kansakunnan symbolina ja siksi sen haluttiin säilyvän mahdollisimman puhdasrotuisena. Lämminveriristeytys loppui lähes kokonaan. Vuonna 1905 Suomen senaatti määräsi hevoskasvatusyhdistykset kasvattamaan ja jalostamaan puhdasrotuista suomalaista hevosta. Tämä johti suomenhevosen kantakirjan perustamiseen vuonna 1907. Samana vuonna olivat suomen ensimmäiset eduskuntavaalit.

Pian alkoi kuitenkin sortokaudeksi kutsuttu venäläistämisvaihe, jolloin Venäjän keisarikunta yritti lopettaa Suomen suurruhtinaskunnan erityisaseman ja venäläistää Suomen.

Ensimmäisen maailmansodan aikana Venäjällä 1917 tapahtuneen vallankumouksen, keisarivallan kaatumisen ja sekavan tilanteen seurauksena aloitettiin itsenäistymismahdollisuuden käsittely Suomessa. Joulukuun 6. eduskunta hyväksyi itsenäistymisjulistuksen. Sitä edelsi sisäinen taistelu valtalaista ja sitä seurasi kansaa jakanut verinen ja raaka sisällissota - Vapaussota. Sanon vapaussota, koska sodan aikana riisuttiin aseista 70 000 maassamme ollutta venäläistä sotilasta ja itsenäisyys säilyi. Venäläiseltä sotaväeltä saatiin sotasaaliiksi runsaasti erilaisia aseita ja hevosia.

Olojen vakiinnuttua Puolustusvoimat aloitti ratsujen järjestelmällisen hankinnan. Ratsuväen johto esitti, että ratsurykmenteille hankitaan näyttävät lämminverihevoset. Sitä vastoin Hevosjalostusliitot olivat varmoja, että suomenhevonen olisi sopiva myös sotilasratsuksi. Siksi Suomenhevoscantakirja jaettiin vuonna 1924 kahteen osaan, raskaaseen ja keveään työhevoseen, joista kevytmuotoisen katsottiin soveltuvan myös sotilasratsuksi. Suomenhevoseen päädyttiin sekä taloudellisista että hevosten soveltuvuuteen liittyvistä syistä. Kokemus osoitti, että vähään tyytyväinen suomenhevonen sopeutui talveen ja pärjäsi hyvin erilaisissa maasto-olosuhteissa.

Hevosia hankittiin eripuolilla maata järjestetyissä valtion hevosostoissa vuosittain noin 400 - 500 kappaletta, joista noin puolet ratsuiksi. Puolustusvoimien hevosmäärä oli 1920- ja 1930-luvun ajan hieman alle 4000, joista yli puolet oli ratsuja.

Suomen itsenäisyyden kaksi ensimmäistä vuosikymmentä olivat yhteiskunnallisen kasvun ja kehityksen aikaa. Poliittisesti ja taloudellisesti oli aluksi vaikeata, mutta tilanne parani 1930-luvun lopulle tultaessa. Hevoskärryt olivat tärkein kuljetusväline ja hevonen oli maatalouden ainoa voimakone. Maassa oli vuonna 1936 vain 160 kilometriä päällystettyä maantietä ja teitä hoidettiin pääasiassa hevospelein.

Epäonnistuneesta suurvaltapolitiikasta johtuen syttyi syksyllä 1939 toinen maailmansota, jonka seurauksena Suomi joutui marraskuussa 105 päivää kestäneeseen Talvisotaan ja kesäkuussa 1941 kolme ja puoli vuotta kestäneeseen jatkosotaan. Koko kansakunta mobilisoitiin puolustamaan itsenäisyyttä, jolloin kymmeniätuhansia hevosia otettiin puolustusvoimien käyttöön. Talvisotaan otettiin

72 000 hevosta ja Jatkosotaan lähti noin 45 000 hevosta, joista puolustusvoimien omia oli noin 10 000. Talvisodan hevostappiot olivat 7200 eli 12%. Jatkosodan hevostappiot olivat noin 14700 eli lähes 25%.

Suomenhevosen sotaponnistus oli mittaamaton. Se kuljetti niin tykit kuin haavoittuneetkin, se toimi ratsuna ja veti hiihtäjiä, se pystyi kulkemaan sellaisessa maastossa, mihin mikään moottoriajoneuvo ei päässyt. **Suomenhevonen on patsaansa ansainnut.**

Viime sotien henkiset ja aineelliset menetykset olivat suuret. Sodissa menehtyi yhteensä noin 95 000 suomalaista, menetettiin suuria maa-alueita, joilta 400 000 henkilöä jouti siirtolaisina muuttamaan. Heidät piti myös asuttaa. Sodan jälkeen aloitettiin nopeasti vireä jälleenrakennus ja peltojen raivaus, jossa työssä taas suomenhevonen antoi oman panoksensa.

Suomen hevospäärä nousi 1920-luvulla lähes 400 000, jona se säilyi pienin notkahduksin aina 1950-luvun alkuun saakka. Sitten alkoi jyrkkä lasku noin 20 000, jota seurasi uusi nousu nykyiseen yli 70 000 hevoseen, joista suomenhevosia on lähes 30 000. Rotu on säilynyt perinteisen raviurheilun ja myöhemmin myös monipuolisten ratsuominaisuuksiensa ansiosta.

Suomi maksoi NL:lle raskaat sotakorvaukset, jotka päättyivät olympiavuonna 1952. Suomi hyväksyttiin YK:n jäseneksi 1955, EU:n jäseneksi 1995, peruskouluun siirryttiin 1970-luvun alkupuolella, euron otettiin käyttöön vuonna 2002 ja 2006 Loordi voitti Euroviisut. Suomi on kansakunta kansakuntien joukossa.

Suomi on hyvä maa niin meille kuin suomenhevoselle. Onnea meille!!